

SLOVENŠČINA 2.6.2020

Za kratrek čas se vračamo nazaj na književnost.

Vaša naloga je, da v berilu za 8. razred, na strani 76, poiščete odlomek besedila PEKA KRUHA.

Nato pa:

- odlomek večkrat preberete,
- poiščete neznane besede,
- odgovorite na naslednja vprašanja:
 1. Kdo je besedilo napisal (avtor besedila) ?
 2. Naštej vse književne osebe.
 3. Kdo so glavne osebe?
 4. Kdo so stranske osebe?
 5. Dogajalni čas in dogajalni prostor.
 6. Obnovite vsebino prebranega odlomka. (Napišite 5 povedi o besedilu.)
- na strani 107, pa si preberete tudi nekaj o delu in življenju avtorice besedila Berti Golob.

Berta Golob

PEKA KRUHA

Po mlatvi smo žito spravili v kašče. Kako leto ga je bilo treba nekaj takoj peljati v mlin in za Jakobovo nedeljo smo že jedli kruh iz novine. Mama je vsak teden spekla tri ali štiri hlebce kruha. Tisti dan je v hiši nenavadno lepo dišalo. Vsaka gospodinja je za peko presejala moko v posebno leseno posodo, mentrgo. Že to opravilo je bilo nekam praznično. Mogoče zaradi svežega predpasnika, ki si ga je privezala, mogoče pa zato, ker je mama v mentrgo moko naspala preudarno, da je ne bi porabila preveč. Le trdni kmetje so je imeli dovolj, a kruha tudi oni niso zametovali.

Mama je pristavila na štedilnik gret vodo. V skodelico toplega mleka je drobila kvas, otroci pa smo drug za drugim utihnili. Za tri hlebce kruha je stresla v vodo pest soli, potem pa začela mesiti. Čez kake pol ure je bilo testo že lepo zgneteno. Mentrgo je pokrila s pokrovom in jo prekrila s toplo pogrinjalko.

Kmalu je bilo treba v peči zakuriti. Ob vratca je postavila burkle, grebljo, veslico, lopar in slamnato omelo. Z burklami je v peč pahnila veliko butaro, z grebljo pa je kasneje razgrebala žerjavico. Medtem je testo prevalila in ga potem, ko je bilo spet vzhajano, preložila v peharje. Tako

je počivalo, prekrito s svežimi hlebnicami. Kakor hitro je žerjavica pominila, jo je zgrebla pred pokrov, podnice pa pometla z ovlaženim omelom. Hlebe in hlebček je pomazala s smetano in jih z loparjem vsadila v peč.

Ni rada videla, če jo je pri delu kdo motil.

»Pojdi no spod nog!« je imela navado reči, če se je takrat kdo motovilil po kuhinji.

Ni trajalo dolgo, ko je po hiši lepo zadišalo. Dišalo je celo na dvorišču, ker je vonj po svežem kruhu prihajal iz peči naravnost skozi dimnik. Čez poldrugo uro pa je mama že pobrala z veslico hlebe iz peči, jih obrisala z vlažno krpo in jih znosila v shrambo. V prazno peč pa je vrgla tri polena, »da se duše ne bi vicale«.

Otroci smo prežali na hlebček. Dobili smo ga, ko se je nekoliko ohladil. Vroč kruh za želodec ni zdrav, suha skorja pa mu celo koristi, tako so pravili stari ljudje.

Bila sem stara dobrih trinajst let, ko sem prvičrat spekla peko kruha. Na to sem še danes nekoliko ponosna. Na naši podstrehi zdaj samevajo burkle, lopar, greblja, veslica in mentrga. V kuhinji tudi ni več sklednika in žličnika, v peči ne več železnih loncev in ponve. Kruh si spečem v električni pečici. Vsakokrat pa se spomnim dni, ko je bila peka še spoštljiv obred, ko je bil kruh tako zelo dober zato, ker ga je bilo malo, in ko so bili kmečki domovi prepolni ajdovega vonja.

Manj znane besede:

mlatev – spravljanje zrnja iz klasja

kašča – prostor ali stavba za shranjevanje žita

novina – kar se pridelava v tekočem letu

preudarno – preiščeno

zametovali – metali stran

burkle - orodje za premikanje loncev v kmečki peči

greblja – priprava za razgrebanje žerjavice

veslica – veslu podobna priprava za pobiranje žerjavice, pepela iz peči

pahniti – poriniti, močno suniti

pehar – navadno okrogla posoda, pletena iz slame

podnica – deska v podu

vicati – mučiti, trpinčiti

sklednik – kos pohištva, zlasti v kmečki hiši, za shranjevanje skled

- Povej, v katero časovno obdobje bi uvrstil zgodbo.
- Iz besedila izpiši v preglednico sestavine in pripomočke za peko kruha. Nato napiši recept. V pomoč naj ti bodo izpisani podatki.
- Naštej, kje si lahko v živo ogledaš predmete, ki so jih nekoč uporabljali v vsakdanjem življenju.
- V domačem kraju obišči objekte, ki spadajo h kulturni dediščini. Objekte fotografiraj. Nastalo gradivo opremi z opisi in ga razstavi v avli šole.
- Če bi stari predmet (kolovrat, mentrga, burkle, voz ...) spregovoril, kaj bi povedal? Napiši spis.